

Beste mensen, beste aanwezigen en beste Berry,

Het is mij een eer en genoegen om enkele woorden te spreken ter gelegenheid van deze presentatie van het boek *De Overtocht. Filosofische blik op een psychose*. Ik zal net doen alsof u nog van niets weet, alsof u Berry nog niet kent, en ook zijn boek nog niet gelezen heeft.

Ik stel me even voor. Ik ben Wouter Kusters en spreek hier allereerst als schrijfcoach, tekstadviseur en redacteur bij Lontano. In die hoedanigheid heb ik Berry begeleid, vanaf een verzameling essays, naar een bewerking en uitbreiding daarvan tot een volwaardig publiksboek, dat nu voor iedereen toegankelijk is, en – zo vind ik althans – ook het waard is om door iedereen gelezen te worden.

Ik hoefde geen grote ingrepen te doen bij mijn redactie. Berry wist heel goed wat hij wilde zeggen, en hoe hij dit wilde zeggen. Hij bleek over een trefzekere, heldere en levendige stijl te beschikken, waar weinig aan gedaan hoefde te worden. Aan mij was vooral de taak om als buitenstaander die toch ook binnen is geweest in de gaten te houden dat er een rode draad door het geheel bleef lopen, die voor al het beoogd publiek navolgbaar en interessant zou blijven.

Nu weefde Berry op zichzelf met vaardige hand diverse rode, maar ook zwarte, en zowel onzichtbare als kleurloze draden door zijn tekst heen. Op zich ging dat dus vanzelf goed, alleen jammer dat bij onze redactiegesprekken de draden vaak weer een warboel werden, en we weer terug bij af waren. Maar dat kwam zo; Berry's boek staat zo dicht bij zowel de associatieve gedachten van de filosofie, als de flitsende ervaringen van het verlichtende psychotische en religieuze leven, dat onze gesprekken al snel de draden weer in de knoop lieten komen. Er restte ons niets dan te vluchten naar het hooggebergte van de vergezichten. U kent het wel daar, die plateaus en uitkijkposten vanwaar je wel zicht en overzicht hebt de ruimte in, de wereld over, maar vanwaar de taal van de logische opeenvolging en het communicatief verhaal met kop en staart zich niet vanzelf laat schrijven.

Maar ondanks de door mij opgeworpen blokkades en valkuilen op het bergpad, ging Berry stug door en is hij er volgens mij uitstekend in geslaagd om op een bijzondere manier een groot aantal zaken, lijnen en draden samen te laten komen. En nu spreek ik behalve als redacteur ook even als collega-schrijver en recensent van werk als dat van Berry.

De overtocht laat zich allereerst lezen als een verslag van enkele psychoses die de auteur heeft meegemaakt. Deze verslagen zijn als zoektochten door een bos waar je als lezer steeds verschillende planten tegenkomt, van Holderlins torenkruid tot Dostojevski's smetstengels en Robert Pirsigs kwalitatief motorblad. Bij deze zoektochten veranderen de filosofisch opgezette bomen af en toe in bos, en het bos vertakt zich weer tot in bomen. Er vinden denkbeeldige, werkelijke en onmogelijke gesprekken plaats met Rene Girard vooral, maar ook met onder andere Heidegger en Derrida. Deze gesprekken zijn als een draad, die in een cirkel rond een middelpunt draait van eigenlijk niets, waarover dan toch veel lijkt te kunnen worden gezegd. Als een niets, een lege plek midden in het bos, die je pas ontdekt of doorhebt, als je hem kwijt bent, als je hem verraden hebt, en overgeleverd hebt aan de vijand of aan de taal, en die je pas met weemoed waarneemt als je zelf boven het bos bent uitgestegen.

Ik word nu wat cryptisch, laat ik daarom even duidelijk zeggen als objectief recensent dat dit boek een belangrijk werk is op verschillende terreinen. Het is het eerste boek waarin begrippen die ontleend zijn aan Rene Girards werk soepel worden toegepast en tot leven komen, in een verhaal over psychose. Dan heb ik het onder andere over positieve en negatieve feedbackmechanismes, metafysische begeerte, en apocalyptische dreiging. Naast een onderliggende theoretische kern is het vooral een verhalend boek, waarbij de verhalen naarmate men verder in het boek komt, steeds meer zichzelf en elkaar spiegelen, waardoor je uiteindelijk niet meer weet als lezer of iets nu een feit is van een werkelijk persoon, een filosoof, schrijver of auteur, of dat het fictie is, van een imaginair persoon of auteur, van een Don Quichotte of een Einstein.

Door die gelaagde verhalen, plus die zich langzaam steeds duidelijker wordende girardiaanse begrippen, is dit een superinteressant en spannend boek geworden. Het is een bekeringsverhaal, maar ook een filosofische argumentatie, een autobiografische verwerking, maar ook een literaire intertekstuele exercitie. Het is uit het leven zelf gegrepen, en gaat ook over het leven zelf. Het bezingt het hooggebergte, maar laat ook zien wat de gevaren zijn daar, zowel bij de beklemming als bij de afdaling.

Kortom, bij deze wil ik Berry feliciteren met het officiële verschijnen en presenteren van het boek, en alle aanwezigen alvast veel plezier wensen bij het lezen van *De Overtocht*.

- 1) Aan de ene kant identificeerde je je met Einstein en zijn denken. Anderzijds drong later zich een andere contextzone op, die van het christelijke geloof. Mijn vraag is: hoe verenig je deze twee? Oftewel, is er 1 of zijn er meerdere hooggebergten?
- 2) Er is een bekende mystieke uitspraak: de weg omhoog is de weg omlaag. Hoe zie je de verhouding tussen deze afspraak en je eigen onderscheid tussen beklimmingen en afdalingen?